

El *cavalló* entre dos solcs

(ALDC, IV, 899. El *cavalló* entre dos solcs)

En aquest mapa *cavalló* es refereix al ‘llom de terra que sobresurt entre dos solcs’. Per al seu origen i motivació, veg. mapa 531. Atès que el mot ja prové d’un llat. vg. *CABALLIONE, base de *cavalló*, del seu dim. *cavallonet* 136, 164 i de la var. ioditzada *cavaio* 35, 44, cal pensar que *cavall* n’és una creació paral·lela en relació amb la tendència a l’“animalització” d’elements del camp o potser també perquè les garbes primeres designaven en principi la base de les superposades; der. sufixats *cavallet* 93, *cavallar* 110, 133, 140, 141, 143.

Les metàfores són freqüents i poden estar relacionades amb una:

1) ‘cresta’: *cresta* 18 (< llat. CRĪSTA ‘cresta de gall’ → ‘cresta de muntanya’ → ‘llom entre dos solcs’; var. *cresta del solc* 104); *crest* 23, amb masculinització; *crestall*, format amb el suf. -all (< -ACULU), de caràcter augmentatiu-intensiu (com *aiguall*, *espigall*) (var. *crestai des solc* 81, amb iodització); *crestell* 58, amb canvi de sufix, com *crestera* 43 i *crestó* 7; *cristall* 48, 61, 63, 68, 117, 121, amb tancament de *e* > *i* o atracció de *cristall* (< llat. CRYSTALLUS); *cristai* 46, amb iodització; *cristallet* 63, amb el suf. dim. -et (< -ĪTTU);

2) ‘serra orogràfica’: *serrat* 34, *serrell* 23; [θ]errillo 134 ← cast.; *clina* 25, var. de *crina*, *crin* (< llat. CRINIS ‘cabellera’), aplicat als dos vessants de crins a cada costat del coll del cavall i estès a una serralada; *carena* ‘línia divisòria de les vessants d’una muntanya’ < ‘quilla’, del llat. vg. *CARENA (< llat. cl. CARĪNA) (var. *carena de l’era* 51, *carena del solc* 55, 67; *carener del solc* 54, amb el suf. -er [< -ARIU]); *collet* 146, dim. de *coll* ‘muntanyola’ (< llat. COLLEM);

3) ‘cosa elevada sobresortint’: *castellet* 119, dim. de *castell* (< llat. CASTĒLLU); *molló* 59 (pron. [muɫˈo]), pròpiament ‘fita’, del llat. hispànic *MUTULONEM, der. de MUTULUS ‘permòdol, cap de biga sobresortint’; *part de dalt* 33; *sobre-soc* [*sobre-solc*] ‘part superior

del solc’ 99; *llom* 188 (< llat. LŪMBU) i el der. *llobada* 189, probablement per equivalència acústica M = B, per atracció de *llobada* ‘desviació del solc per mala traça del llaurador’; *mascle* 82, per comparació amb l’extremitat del membre viril (< llat. vg. MASCLU, llat. cl. MASCULU, que va substituir MAS, MARIS);

4) ‘situació marginal respecte de la depressió del solc’: *marge* ‘vora’ 190 (der. dim. *marginet* 190), del llat. MARGINE; *rivet* 86, der. de ‘cinta o doblec a la vorera d’una peça de vestit’ (potser < àr. RIBAT ‘tira de tela; lligall’); *cantill* 95 ← arag. *cantillo*; *cancill del soc* 99, *can[θ]ell* 100, adaptacions de l’arag. *cancillo*; *esquena pari* 85, al·lusiú al fet de trobar-se entre els dos solcs (*pari* ← sard); *surcat* 15, der. de *surc* (< *solc*);

5) ‘cosa llarguera’: *cordó* ‘filera’ 131, 141 (var. perifràstica *cordó de terra* 135), der. de *corda* (< llat. CHORDA ‘intestí; corda; corda d’instrument musical’); *banc* 23 (der. *bancada* 37), des del sentit de ‘seient llarguer’ (< germ. BANK); *argall* 102 < *aragall* ‘llit d’un torrent; clot llarguer’, d’una possible arrel preromana ARG- ‘blanc’; *carranya* 185, a partir de ‘caminoi’, potser haplogogia de *carreranya; *esquena des solc* 84, des de ‘part superior del cos des del coll fins a les anques’ (< germ. *SKĪNA ‘os prim; post’); *bordó* 1, des de ‘pal’ (d’origen germànic);

6) ‘garba (o garbera) petita’: *garberó* 91.

Altres mots: *calçat* 15 és deverbal de *calçar* ‘acostar amb el càvec terra als troncs de les plantes’; *ermo* 115 sembla resposta inadequada; *xamberga* 177, 178, 183, 186, 187, *cru* 108 i *serat* 25 són de motivació desconeguda.

Des d’una perspectiva geolingüística, *cavalló* (i *cavall*) es distribueix per tot el territori (més en cat. occ.), mentre que *crestall* s’estén pel cat. or., inclòs el bal. *Cavalló*, *crestall* i *carena* són mots normatius des del DG₁, 1932.